

NAČELNI DOKUMENT

NOW RADNA GRUPA

ZA BORBU PROTIV EKSPLOATACIJE I TRGOVINE LJUDIMA

GLAVNA AUTORKA: KATIE KLAFFENBÖCK, IOM AUSTRIJA

Novembar, 2018. godine

UVOD

Eksploatacija i trgovina ljudima su blisko povezani fenomeni koji pogađaju ljude iz svih sfera života. Čak i pre, ali naročito nakon uspostavljanja međunarodne definicije trgovine ljudima kroz UN Palermo Protokol¹, brojni međunarodni, nacionalni i lokalni naponi za prevenciju i borbu protiv trgovine ljudima su inicirani širom sveta.

Međutim, bez obzira na to što je napredak evidentan kada su u pitanju mnogi aspekti ovog kršenja ljudskih prava², eksploatacija i trgovina ljudima i dalje postoje. Modaliteti i oblici eksploatacije koji se stalno menjaju, delom zbog novih tehnoloških dostignuća u digitalnom dobu, onemogućavaju prikupljanje pouzdanih podataka o trenutnoj prirodi eksploatacije i trgovine ljudima. Ipak, neke procene ukazuju na to da su pogođeni milioni ljudi.³ Tražioci azila i neregularni migranti su među najugroženijima, posebno zbog rizika od nasilja i eksploatacije duž migrantskih ruta, njihovog ograničenog pristupa legalnom tržištu rada, i nepostojanja socijalnih i kulturnih struktura podrške koje bi im bile na raspolaganju. Unutar ove grupe, deca, adolescenti i mladi su u naročitom riziku, posebno ako putuju sami.

U duhu ovih činjenica, NOW Radna grupa za borbu protiv eksploatacije i trgovine ljudima, kao deo

Act.Now organizacije koja ima za cilj očuvanje socijalne kohezije kroz stvaranje nacionalnih i međunarodnih mreža, namerava da doprinese postojećim naporima kroz podizanje svesti i podršku akterima za prevenciju eksploatacije i trgovine ljudima, zaštitu pojedinaca koji su u riziku ili su doživeli eksploataciju ili trgovinu ljudima, i krivično gonjenje počinitelaca.

Radna grupa je odlučila da se eksplicitno fokusira i na eksploataciju i na trgovinu ljudima kao deo holističkog pristupa zaštiti i pomoći pogođenim kao i pojedincima u riziku. Ovaj dokument ima za cilj da vodi Radnu grupu, pojasni kako grupa definiše eksploataciju i trgovinu ljudima, i uspostavi pravac Radne grupe. Osim toga, poslužiće i kao alat za zagovaranje i osnov za komunikaciju sa zainteresovanim akterima i donosiocima odluka.

DEFINICIJE

Termini „trgovina ljudima“ i „eksploatacija“ su usko povezani i često se koriste naizmenično: po definiciji, svrha trgovine ljudima je eksploatacija. Međutim, dok UN Palermo Protokol daje primere različitih oblika eksploatacije, pravne definicije praga eksploatacije su retke. Osim toga, eksploatacija može postojati i izvan okvira trgovine ljudima, npr. kada se ne ispune drugi kriterijumi definicije trgovine ljudima.

1 Protokol za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudskim bićima, naročito ženama i decom, koji dopunjuje UN Konvenciju protiv transnacionalnog organizovanog kriminala. Usvojen je i otvoren za potpise, ratifikaciju, i pristupanje rezolucijom Generalne skupštine 55/25 od 15. novembra 2000.

2 Na primer, 158 država kriminalizovalo je trgovinu ljudima u skladu sa Palermo Protokolom od avgusta 2016. godine (UNODC 2016 Globalni izveštaj o trgovini ljudima), nacionalna i nevladina skloništa i okviri pomoći su uspostavljeni u brojnim državama, uspostavljeni su međunarodni okviri koordinacije unutar UN-a, Saveta Evrope, Evropske unije, OEBS-a, i drugih međunarodnih tela, itd.

3 Globalna procena prisilnog rada MOR 2012 procenjuje da je približno 21 milion ljudi širom sveta izložen prisilnom radu. 8.7 Alijansa Globalne procene modernog ropstva iz 2017. godine procenjuje da je preko 40 miliona ljudi širom sveta izloženo "modernom ropstvu", koje autori definišu tako da obuhvata i prisilni rad i prisilne brakove.

NAČELNI DOKUMENT

NOW Radna grupa za borbu protiv eksploatacije i trgovine ljudima

Trgovina ljudima

Trgovina ljudima, kakvu mi danas shvatamo, prvobitno je definisana UN Palermo Protokolom 2000. godine. Prema članu 3 Protokola:

„Trgovina ljudskim bićima“ znači vrbovanje, prevoženje, prebacivanje i

primanje lica, putem pretnje silom ili upotrebom sile ili drugih oblika prisile, otmice, prevare,

obmane, zloupotrebe ovlašćenja ili teškog položaja ili davanja ili primanja novca ili koristi da bi se dobio pristanak lica koje ima kontrolu nad drugim licem, u cilju eksploatacije.

Trgovina ljudima, stoga, obuhvata čin, sredstva, i svrhu. Protokol dalje navodi da deca mogu biti žrtve trgovine i bez prisustva prethodno nabrojanih nezakonitih sredstava.

Protokol nalaže državama potpisnicama da ustanove trgovinu ljudima kao krivično delo, prema definiciji datoj u članu 3.

Definicija data u Protokolu uživa značajno međunarodno prihvatanje. To se ogleda i u činjenici da je preko 170 država potpisalo Protokol⁴ kao i da je ova definicija korišćena u kasnijim međunarodnim instrumentima o trgovini ljudima, kao što je Konvencija Saveta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima.

Iako će specifičnosti nacionalnog zakonodavstva za borbu protiv trgovine ljudima voditi aktivnosti na terenu, NOW Radna grupa poštuje međunarodnu definiciju trgovine ljudima prema UN Palermo Protokolu.

Eksploatacija

Za razliku od trgovine ljudima, ne postoji međunarodno priznata definicija eksploatacije. U kontekstu trgovine ljudima, član 3 Palermo Protokola nabraja razne oblike eksploatacije, navodeći da,

Eksploatacija obuhvata, kao minimum, eksploataciju prostitucije drugih lica ili druge oblike seksualne

eksploatacije, prinudni rad ili službu, ropstvo ili odnos sličan ropstvu, servitut ili uklanjanje organa.

Međutim, to ostavlja dva izazova:

1. Protokol ne precizira prag koji određuje koja situacija se kategorizuje kao eksploatacija.
2. Ne postoji međunarodno priznata definicija eksploatacije izvan konteksta trgovine ljudima.

Ovi aspekti su naročito relevantni za radnu eksploataciju, jer linija između loših i eksploatišućih uslova rada može biti veoma tanka. Direktiva EU o sankcijama za poslodavce⁵ pruža određena uputstva o ovom pitanju svojom definicijom “naročito eksploatišućih uslova rada”, kao:

uslove rada, uključujući i uslove koji proizilaze iz rodne ili druge diskriminacije, gde postoji upečatljiva disproporcija u odnosu na uslove zapošljavanja legalno zaposlenih radnika, koji, na primer, utiču na zdravlje i sigurnost radnika, a koji vređaju ljudsko dostojanstvo.

U kontekstu “ozbiljne eksploatacije rada”, EU Agencija za temeljna prava definiše eksploataciju kao:

*radne situacije koje značajno odstupaju od standardnih radnih uslova definisanih zakonodavstvom ili drugim obavezujućim pravnim propisima, posebno u vezi sa naknadom, radnim vremenom, pravima na odsustvo, zdravstvenim i sigurnosnim standardima i pristojnim tretmanom.*⁶

Dodatne definicije mogu se naći u različitim nacionalnim kontekstima. Belgija i Francuska široko definišu radnu eksploataciju kao prisiljavanje nekoga da radi u uslovima koji su u suprotnosti sa ljudskim dostojanstvom.⁷ Smernice se mogu naći i pri austrijskom Vrhovnom sudu, koji smatra da je prag eksploatacije ispunjen kada je osoba nemilosrdno iskorišćena a njeni vitalni interesi zanemareni.⁸

Iako ovi resursi nude osnovnu orijentaciju, određivanje onoga što se smatra “suprotnim ljudskom dostojanstvu”, “upečatljivom disproporcijom” ili

4 Protokol ima 173 države potpisnice od 12. septembra 2018. godine: https://treaties.un.org/pages/viewdetails.aspx?src=ind&mtdsg_no=xxviii-12-a&chapter=18&lang=en

5 Član 2(i) Direktive EU 2009/52/EC Evropskog parlamenta i Saveta od 18. juna 2009. godine o minimalnim standardima sankcija i mera protiv poslodavaca državljana trećih zemalja koji nezakonito borave u državi

6 EU Agencija za temeljna prava (2015). Teška eksploatacija radne snage: radnici koji se kreću unutar ili ka državama članicama Evropske unije obaveze i prava žrtava. Luksemburg: Ured za publikacije Evropske unije, str. 10.

7 Smernice za prevenciju, identifikaciju i suzbijanje slučajeva trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije razvijena u okviru Regionalne inicijative za implementaciju, str. 5.

8 Vrhovni sud Austrije, predmet broj 90s185/76, odluka od 15. februara 1977. godine u vezi sa članom 216 Krivičnog zakonika “Eksploatacija stranaca”. Dostupno na https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/Justiz/JJR_19770215_OGH0002_00900S00185_7600000_003/JJR_19770215_OGH0002_00900S00185_7600000_003.pdf

NAČELNI DOKUMENT

NOW Radna grupa za borbu protiv eksploatacije i trgovine ljudima

“vitalnim interesima” osobe još uvek su subjektivni. Međutim, u odsustvu daljih okvira, NOW Radna grupa će koristiti ove izvore kao opšte smernice.

Imajući to u vidu, grupa shvata da je eksploatacija izvan konteksta trgovine ljudima šira kategorija koja uključuje povezana dela, kao što su prisilni rad, ropstvo, prisilni brak, kratak brak, dečiji brak, brak iz osвете, dužničko ropstvo, prinudno prosjačenje, prisilu na vršenje krivičnih dela, dečiju prostituciju i dečiju pornografiju, kao i kršenja ljudskih prava u vezi sa nepravilni uslovi rada. U takvim kontekstima, ljudi su komodifikovani i dehumanizovani, više se ne posmatraju kao pojedinci, već kao “stvari”.

Kao pravilo, grupa za svoje svrhe definiše eksploataciju kao zloupotrebu ili nasilju nad licem ili grupom zarad finansijske, društvene ili političke dobiti počinioca/laca.⁹

FAKTORI RANJIVOSTI NA EKSPLOATACIJU I TRGOVINU LJUDIMA

Eksploatacija i trgovina ljudima mogu da ugroze muškarce, žene i decu iz bilo koje društvene ili ekonomske pozadine. Međutim, različiti faktori mogu povećati ranjivost pojedinaca na trgovinu i/ili eksploataciju.

Jedan značajan faktor koji izvesno povećava ranjivost na eksploataciju i trgovinu ljudima je neregularna migracija. Dok je migracija često povezana sa socijalnim i ekonomskim benefitima i za migrante i za društvo, nedostatak redovnih kanala za migracije može dovesti do toga da potencijalni migranti izaberu neregularne i nesigurne migrantske rute. Međunarodni zakoni o ljudskim pravima važe za sva lica bez obzira na njihove okolnosti, i trebalo bi da štite neregularne migrante od

zlostavljanja. Međutim, okvir ljudskih prava se retko primenjuje u nacionalnim odgovorima na neregularne migracije.¹⁰ Bez obzira na razlog za migraciju, ovaj nedostatak politika zasnovanih na ljudskim pravima znači da odsustvo regularnog migracionog statusa može povećati ranjivost pojedinaca na nasilje, zlostavljanje, eksploataciju, i trgovinu ljudima.¹¹ Prema Brunovskis i Surtees, ove ranjivosti često se međusobno pojačavaju i uključuju nedostatak lokalnih jezičkih veština, nedostatak znanja o njihovim pravima i dostupnim merama pomoći, nedostatak finansijskih sredstava za opstanak ili njihovo dalje putovanje, neadekvatnost humanitarne pomoći za određene kategorije tražilaca azila i migranata, rizik od eksploatacije u radnim situacijama, pretnje ličnoj bezbednosti i izloženost nasilju u porodici ili zajednici.¹²

Istraživanja sprovedena od strane IOM-a sa migrantima i tražiocima azila duž ruta centralnog i istočnog Mediterana od 2015. godine potvrdila su da je eksploatacija realnost na ovim migracijskim putevima. Ukupno 37% svih ispitanika potvrdilo je da su lično iskusili bar jedan indikator trgovine ljudima ili eksploatacije.¹³ Otkriveno je da će migranti i tražioci azila koji su putovali sami, duže od šest meseci, imali nizak stepen obrazovanja, ili nisu imali bliske članove porodice u zemlji odredišta, vrlo verovatno pozitivno odgovoriti na indikator eksploatacije. Takođe je utvrđeno da je diskriminacija povezana sa ranjivošću na eksploataciju.

Populacije pogođene krizom su takođe posebno podložne trgovini ljudima i eksploataciji, jer su postojeće ranjivosti često pogoršane krizom i nastaju novi rizici i ranjivosti kao rezultat situacije.¹⁴ Ovo važi za oružane sukobe, prirodne katastrofe i dugotrajne situacije. To se dešava usled brojnih faktora, uključujući u mnogim slučajevima: gubitak mogućnosti zarade, eroziju vladavine prava, ometanje tradicionalnih

9 UNICEF i IOM daju sličnu definiciju u svom zajedničkom izveštaju Mukotrpa putovanja: deca i mladi u pokretu preko Sredozemnog mora, izloženi riziku od trgovine ljudima i eksploatacije na str. 21.

10 IOM (2017) Osnovni dokument: Razumevanje ranjivosti migranata: pristup zasnovan na rešenju prema globalnom kompaktu koji smanjuje ranjivosti i osnažuje migrante, str. 1.

11 IOM Razumevanje ranjivosti migranata, str. 1.

12 Brunovskis, A. i R. Surtees (2017) Ranjivost i eksploatacija duž balkanske rute: Identifikacija žrtava trgovine ljudima u Srbiji, str. 14.

13 Galos, E., L. Bartolini, H. Cook i N. Grant (2017) Ranjivost migranata na trgovinu ljudima i eksploataciju: Dokaz sa migrantskih ruta srednjeg i istočnog Mediterana, Ženeva: IOM, str. 20.

Indikator obuhvataju informacije o tome da li je ispitanik tokom svog putovanja:

1. Radio ili obavljao aktivnosti bez dobijanja očekivane zarade;
2. Bio prinuđen da obavlja poslove ili aktivnosti protiv svoje volje;
3. Primio punudu za zapošljavanje;
4. Primio ponude za ugovoreni brak (za ispitanika ili bilo koga u njegovoj ili njenoj porodici);
5. Držan na određenoj lokaciji protiv volje od strane lica koja nisu nadležni organi;

14 IOM (2015) Rešavanje problema trgovine ljudima i eksploatacije u vremenima krize. Dokazi i preporuke za dalje aktivnosti u cilju zaštite ugroženih i mobilnih populacija, Ženeva: IOM, str. 3.

NAČELNI DOKUMENT

NOW Radna grupa za borbu protiv eksploatacije i trgovine ljudima

struktura podrške i prilagođavanje kriminalnih mreža. Krize takođe utiču na trgovinu ljudima i eksploataciju u zemljama koje ugošćuju raseljene populacije.¹⁵

Iskustvo nasilja takođe čini pojedince sve ranjivijim na eksploataciju i/ili trgovinu ljudima. Studije su pokazale da je većina žrtava trgovine ljudima doživela nasilje u nekom trenutku svog života pre situacije trgovine.¹⁶ U toku pilot istraživanja koje je sprovedla NVO Atina u Srbiji u prvoj polovini 2017. godine, otkriveno je da je nasilje nad ženama izbeglicama i migrantkinjama široko rasprostranjen fenomen, koji uključuje nanošenje telesnih povreda, nasilje u porodici, prisilni brak, prisilnu prostituciju i seksualni napad.¹⁷ Međutim, slučajevi nasilja i eksploatacije ostaju često neprijavljeni, delom zbog toga što žene ne prepoznaju uvek nasilje koje trpe, često ga tolerišu i prikrivaju, čime minimiziraju njegove posledice.¹⁸

Rod takođe utiče na podložnost pojedinaca eksploataciji i trgovini ljudima, uključujući i vrstu eksploatacije kojoj su izloženi. Eksploatacija i trgovina ljudima često se povezuju sa ženama i decom. Ovaj naglasak se čak odražava u punom nazivu UN Palermo Protokola u delu "naročito ženama i decom". UNODC-jev Globalni izveštaj o trgovini ljudima iz 2016. godine otkrio je da 79% identifikovanih žrtava trgovine ljudima čine žene ili deca.¹⁹ Međutim, postoji sve veća svest da su muškarci takođe predmet eksploatacije i trgovine ljudima. Zapravo, visok stepen asocijacije sa ženama i decom često znači da se muškarci- posebno mladi, neoženjeni muškarci- ne smatraju ugroženim i u mnogim slučajevima su isključeni iz struktura pomoći i podrške.²⁰ Ovo je pogoršano činjenicom da mnoge strukture podrške imaju za cilj da pomognu samo osobama koje su bile seksualno eksploatisane, što je fenomen koji mnogo više pogađa žene nego muškarce.

Starost je još jedan prediktor ranjivosti. Prema UNICEF-u, deca u pokretu su veoma ranjiva na

trgovinu i eksploataciju, naročito ako putuju sama.²¹ Putovanje uz pomoć krijumčara može takođe povećati ranjivost dece na trgovinu i eksploataciju zbog značajne neravnoteže moći i zavisnosti deteta od krijumčara. Ovo je potvrđeno istraživanjima IOM-a, koja su pokazala da su i deca i mladi do 26 godina bili ranjiviji tokom putovanja nego stariji. Ove starosne grupe češće su bile držane protiv svoje volje i češće su prijavljivale da su bile prisiljene da rade ili su radile bez primanja dogovorene naknade.²² Zajednička analiza UNICEF-a i IOM-a iz 2017. takođe je otkrila da deca i mladi koji prelaze Mediteran češće trpe zlostavljanje, eksploataciju, i trgovinu ljudima nego odrasli.²³

Uprkos mehanizmima podrške u EU za decu i tražioce azila, ranjivost dece i mladih na trgovinu i eksploataciju ne prestaje kada stigne u Evropu. Prema studiji koja je sprovedena u Italiji i Grčkoj, mnoga deca napuštaju centre za azil zbog dugog čekanja i pravnih nejasnoća, a potom samostalno putuju dalje.²⁴ Ta deca često žive opasno, spavaju na ulici sa ograničenim pristupom hrani, vodi i finansijskim sredstvima. Neki mladi migranti i tražioci azila razvijaju rizične mehanizme suočavanja sa svakodnevnim situacijama, uključujući i prodavanje seksualnih usluga ili prihvatanje eksploatišućih uslova rada kako bi preživeli ili zaradili novac da nastave putovanje ili da ga pošalju kući svojim porodicama.²⁵ Osim što deca mogu biti izložena riziku od seksualnog zlostavljanja i eksploatacije, takve strategije mogu dovesti do zavisnosti od droge i ozbiljnih posledica po mentalno zdravlje.

Međutim, nakon što napune 18 godina i pređu u odraslu dob, zavisnosti i ranjivosti koje su doživeli u detinjstvu ne prestaju odmah. Mladi, naročito oni koji putuju sami i sa nedovoljno finansijskih sredstava, stoga su često podložni eksploataciji i trgovini ljudima na isti način kao i deca.²⁶

¹⁵ Ibid, str. 31.

¹⁶ UNODC (2008) Uvod u trgovinu ljudima: ranjivost, uticaj i akcija. Beč: UNODC str. 83.

¹⁷ ATINA – Udruženje građana za borbu protiv trgovine ljudima i svih oblika rodno zasnovanog nasilja (2018) Nasilje nad ženama i devojčicama u izbegličkoj i migrantskoj populaciji u Srbiji, izveštaj za Grupu eksperata Saveta Evrope za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (GREVIO), str.3.

¹⁸ Ibid, str. 5.

¹⁹ UNODC (2016) Globalni izveštaj o trgovini ljudima, Beč: UNODC, str. 1.

²⁰ Ovo je često slučaj sa humanitarnom pomoći u kriznim regijama, kao i sa strukturama pomoći i podrške za žrtve trgovine ljudima.

²¹ UNICEF (2017) Dete je dete. Zaštita dece u pokretu od nasilja, zlostavljanja i eksploatacije, str. 6.

²² Galos, E. et al, Ranjivost migranata na trgovinu ljudima i eksploataciju: Dokaz sa migrantskih ruta srednjeg i istočnog Mediterana, str. 20.

²³ UNICEF i IOM (2017) Mukotrpna putovanja: deca i mladi u pokretu preko Sredozemnog mora, izloženi riziku od trgovine ljudima i eksploatacije. Ženeva i Njujork.

²⁴ REACH i UNICEF (2017) Deca u pokretu u Italiji i Grčkoj – Jun 2017, str. 5.

²⁵ UNICEF, Dete je dete, str. 40 i UNICEF i REACH, Deca u pokretu u Italiji i Grčkoj – Jun 2017, str. 5.

²⁶ UNICEF i IOM, Mukotrpna putovanja, str. 22.

NAČELNI DOKUMENT

NOW Radna grupa za borbu protiv eksploatacije i trgovine ljudima

Zbog velike ranjivosti dece i mladih odraslih osoba na eksploataciju i trgovinu ljudima, Radna grupa će usmeriti svoje napore na pružanje pomoći ovoj ciljnoj grupi, bez obzira na migracioni status i nacionalnost. Prepoznajući da eksploatacija i trgovina ljudima mogu da utiču na muškarce, žene, dečake i devojčice na različite načine, Radna grupa će primeniti rodno osetljiv pristup kako bi osigurala da sprovedene mere mogu pomoći potencijalnim žrtvama trgovine ljudima i eksploatacije bez obzira na njihov rodni identitet ili seksualnu orijentaciju. Otežavajući faktori, kao što je status neregularne migracije, pripadnost nacionalnoj manjini, i socijalno i ekonomsko poreklo će se uzeti u obzir kako bi se osiguralo da nijedna pogođena populacija u ovoj starosnoj grupi ne bude isključena iz podrške. U skladu sa definicijom "mladih" Ujedinjenih nacija, Radna grupa će svoje aktivnosti usmeriti prema pojedincima starosti do 24 godine.²⁷

ULOGA I CILJEVI NOW RADNE GRUPE U REŠAVANJU PITANJA EKSPLOATACIJE I TRGOVINE LJUDIMA

Kao što je već navedeno, obim aktivnosti Radne grupe će obuhvatiti mere za rešavanje problema eksploatacije i trgovine decom i mladima. Posebna pažnja će biti usmerena na fazu tranzicije od detinjstva do odrasle dobi, jer kada napune 18 godina mladi tražioci azila i neregularni migranti više ne uživaju usluge zaštite i pomoći koje su na raspolaganju deci.

Radna grupa će graditi na postojećim strukturama i mrežama zajedno sa uspostavljenim ekspertima na terenu u skladu sa relevantnim međunarodnim okvirima, kao što su UN ciljevi održivog razvoja, Globalni sporazum za sigurnu, redovnu i urednu migraciju i Globalni dogovor o Izbeglicama. Regionalni fokus Radne grupe se ogleda u njenim članovima i uključuje zemlje Bliskog istoka, jugoistočne i centralne Evrope.

Aktivnosti Radne grupe će biti komplementarne sa radom uspostavljenih aktera i izbegavaće dupliranje napora. Kako bi se osigurao najveći značaj i uticaj rada, Radna grupa će obavljati aktivnosti u partnerstvu sa lokalnim ekspertima kako prilikom procene područja na kojima će se obavljati aktivnosti, tako i prilikom implementacije konkretnih aktivnosti. Ti partneri mogu uključivati, ali nisu ograničeni na, lokalne nevladine organizacije, državne organe, specijalizovane policijske jedinice, socijalne radnike, zagovarače prava deteta, međunarodne organizacije i relevantne aktere iz

privatnog sektora.

Opšti cilj ovih mera je da spreči eksploataciju i trgovinu pre nego što do njih dođe, senzitivije i štiti pojedince i osobe koje su preživele eksploataciju ili trgovinu ljudima, kao i da doprinesu boljem krivičnom gonjenju počinitelaca.

PERSPEKTIVA

Inicijalni rad Radne grupe će se baviti svešću o eksploataciji i njenoj povezanosti sa trgovinom ljudima, kako u javnosti tako i među relevantnim akterima. Kada je u pitanju ekspertiza umrežavanja članova Act.Now i NOW Radne grupe, još jedan prioritet će biti okupljanje zainteresovanih aktera kako bi se poboljšala saradnja u borbi protiv eksploatacije i trgovine ljudima.

Prvi korak će biti organizovanje događaja za umrežavanje civilnog društva u 2019. godini, na temu eksploatacije, a naročito fokus na eksploataciju van konteksta trgovine ljudima. Ovaj događaj sa interaktivnim sesijama za razmenu među učesnicima će okupiti organizacije civilnog društva iz Evrope i MENAT regiona (Bliski Istok, Severna Afrika, Turska) da strateški diskutuju o svojim iskustvima i strategijama u rešavanju eksploatacije. Učesnici će takođe diskutovati o definiciji eksploatacije kako je i utvrđeno u ovom tekstu. Događaj će omogućiti akterima civilnog društva da ojačaju postojeća partnerstva i uspostave nove mreže. Osim toga, diskusije će doprineti uspostavljanju boljeg razumevanja kako definisati eksploataciju i kako poboljšati usluge i odgovor na svim nivoima.

NOW RADNA GRUPA ČLANOVI

Shams Asadi, Human Rights Office of the City of Vienna, Austria (host)

Geneviève Colas, Secours Catholique – Caritas, France

Jihane Essaid, ABAAD, Lebanon

Claire Healy, ICMPD, Austria

Linda Al-Kalash, Tamkeen, Jordan

Katie Klaffenböck, IOM, Austria

Helga Konrad, Regional Implementation Initiative on Preventing & Combating Human Trafficking, Austria

Marijana Savic, NGO Atina, Serbia

Luna Shamieh, National University of Public Service Budapest, Hungary

²⁷ Izveštaj Generalnog sekretara Skupštini, A/36/215, 1981.

NAČELNI DOKUMENT

NOW Radna grupa za borbu protiv eksploatacije i trgovine ljudima

RELEVANTNI IZVORI

Međunarodni pravni okvir:

Protokol Ujedinjenih nacija za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudskim bićima, naročito ženama i decom, koji dopunjava Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (2000)

Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima deteta (1989) i Fakultativni protokol o prodaji dece, dečijoj prostituciji i dečijoj pornografiji (2000)

Konvencija Međunarodne organizacije rada br. 29, Konvencija o prisilnom radu (1930) i Fakultativni protokol (2014)

Konvencija Međunarodne organizacije rada br.182, najgori oblici dečijeg rada (1999)

Konvencija Međunarodne organizacije rada br. 189, fer i pristojan rad domaćih radnika (2011)

Međunarodna Konvencija o zaštiti prava svih radnika migranata I članova njihovih porodica (1990)

Konvencija Saveta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima (2005)

Konvencija Saveta Evrope o zaštiti dece od seksualne eksploatacije i seksualnog zlostavljanja (2007)

Direktiva EU 2009/52/EC Evropskog parlamenta i Saveta od 18. juna 2009. godine o minimalnim standardima sankcija i mera protiv poslodavaca državljana trećih zemalja koji nezakonito borave u državi

Direktiva EU 2011/36/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 5. aprila 2011. o prevenciji i borbi protiv trgovine ljudima i zaštiti njenih žrtava

Okvirna odluka Saveta EU 2004/68 /JHA od 22. decembra 2003. o borbi protiv seksualne eksploatacije dece i dečije pornografije

Literatura:

ATINA – Udruženje građana za borbu protiv trgovine ljudima i svih oblika rodno zasnovanog nasilja (2018) Nasilje nad ženama i devojkicama u izbegličkoj i migrantskoj populaciji u Srbiji, izveštaj za Grupu eksperata Saveta Evrope za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (GREVIO), dostupan na: <https://rm.coe.int/report-for-grevio-ngo-atina-30-9-2018-/16808e2f8c>

Brunovskis, A. i R. Surtees (2017) Ranjivost i eksploatacija duž balkanske rute: Identifikacija žrtava trgovine ljudima u Srbiji, dostupno na: <https://nexus-humantrafficking.files.wordpress.com/2017/02/vulnerability-exploitation-along-the-balkan-route-tip-in-serbia-2017.pdf>

Savet Evrope (2018) Žensko genitalno sakaćenje i prisilni brak, dostupno na: <https://rm.coe.int/female-genital-mutilation-and-forced-marriage/16807baf8f>

EU Agencija za temeljna prava (2015). Teška eksploatacija radne snage: radnici koji se kreću unutar ili u državama članicama Evropske unije obaveze i prava žrtava. Luksemburg: Kancelarija za publikacije Evropske Unije, dostupno na: fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2015-severe-labour-exploitation_en.pdf

Galos, E., L. Bartolini, H. Cook i N. Grant (2017) Ranjivost migranata na trgovinu ljudima i eksploataciju: Dokaz sa migrantskih ruta srednjeg i istočnog Mediterana, Ženeva: IOM, dostupno na: https://publications.iom.int/system/files/pdf/migrant_vulnerability_to_human_trafficking_and_exploitation.pdf

Smernice za prevenciju, identifikaciju i borbu protiv trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije razvijene u okviru Regionalne inicijative za implementaciju.

Međunarodni centar za razvoj migracionih politika (2015) Ciljanje ranjivosti. Uticaj sirijskog rata i izbegličke situacije na trgovinu ljudima. Studija Sirije, Turske, Libana, Jordana, i Iraka, Beč: ICMPD, dostupno na: https://www.icmpd.org/fileadmin/ICMPD-Website/Anti-Trafficking/Targeting_Vulnerabilities_EN_SOFT_.pdf

Međunarodni centar za razvoj migracionih politika (2018) Trgovina duž migrantskih ruta Evrope: Premošćavanje jaza između migracija, azila, i anti-trafikinga. Beč: ICMPD, dostupno na: https://www.icmpd.org/fileadmin/1_2018/Bridging_the_Gap_between_Migration_Asylum_and_Anti-Trafficking.pdf

Međunarodna organizacija rada (2012) ILO Globalna procena prisilnog rada: rezultati i metodologija, Ženeva: MOR, dostupno na: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---declaration/documents/publication/wcms_182004.pdf

Međunarodna organizacija rada i Walk Free Fondacija (2017) Globalne procene modernog ropstva: Prisilni rad i prisilni brakovi, Ženeva: MOR, dostupno na: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/publication/wcms_575479.pdf

NAČELNI DOKUMENT

NOW Radna grupa za borbu protiv eksploatacije i trgovine ljudima

Međunarodna organizacija za migracije (2015) Borba protiv trgovine ljudima i eksploatacije u kriznim periodima. Dokazi i preporuke za dalje aktivnosti zaštite ranjivih i mobilnih populacija, Ženeva: IOM, dostupno na: https://publications.iom.int/system/files/addressing_human_trafficking_dec2015.pdf

Međunarodna organizacija za migracije (2017) Osnovni dokument o razumevanju ranjivosti migranata: pristup zasnovan na rešenju prema globalnom kompaktu koji smanjuje ranjivosti i osnažuje migrante

REACH i Dečiji fond Ujedinjenih nacija (2017) Deca u pokretu u Italiji i Grčkoj – Jun 2017, dostupno na: http://www.reachresourcecentre.info/system/files/resource-documents/reach_ita_grc_report_children_on_the_move_in_italy_and_greece_june_2017.pdf

Dečiji fond Ujedinjenih nacija (2017) Dete je dete. Zaštita dece u pokretu od nasilja, zlostavljanja i eksploatacije, dostupno na: <https://www.unicef.de/blob/141422/acaf7e52cf898706ebbf71702fb471c/unicef-report-a-child-is-a-child-2017-data.pdf>

Dečiji fond Ujedinjenih nacija i Međunarodna organizacija za migracije (2017): Mukotrpana putovanja: deca i mladi u pokretu preko Sredozemnog mora, izloženi riziku od trgovine ljudima i eksploatacije, Ženeva i Njujork: UNICEF i IOM, dostupno na: https://www.iom.int/sites/default/files/press_release/file/Harrowing_Journeys_Children_and_youth_on_the_move_across_the_Mediterranean.pdf

Kancelarija UN za pitanja droge i kriminala (2008) Uvod u trgovinu ljudima: Ranjivost, uticaj i akcija. Beč: UNODC, dostupno na: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/An_Introduction_to_Human_Trafficking_-_Background_Paper.pdf

Kancelarija UN za pitanja droge i kriminala (2016), Globalni izveštaj o trgovini ljudima, Beč: UNODC, dostupno na: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2016_Global_Report_on_Trafficking_in_Persons.pdf